

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

Interesna skupina lokalnih interesov

Številka: 060-16-11/2021/5
Ljubljana, 6. 10. 2021

PREDLOG

ZAPISNIK

66. seje Interesne skupine lokalnih interesov, ki je bila v ponedeljek, 6. 9. 2021, v dvorani Državnega sveta, Šubičeva 4, Ljubljana.

Seja se je pričela ob 14. uri in se končala ob 15.30. uri.

Interesna skupina je imela sejo skupaj s Komisijo za državno ureditev in Komisijo za lokalno samoupravo in regionalni razvoj. Skupno sejo je vodil predsednik Komisije za državno ureditev Rajko Fajt.

Prisotni: Dejan Crnek, Rajko Fajt, Franc Golob, Tomaž Horvat, Bojan Kekec, Samer Khalil, Marjan Maučec, Milan Ozimič (vodja), Bojan Režun, mag. Miroslav Ribič, Dušan Strnad, Branko Šumenjak, Matjaž Švagan, Davorin Terčon, mag. Igor Velov, Bogomir Vnučec, Željko Vogrin, mag. Marko Zidanšek.

Opravičeni: Franjo Naraločnik, Srečko Ocvirk, Boris Popovič, Franci Rokavec.

Vabljeni:

- Aleš Ojsteršek, vodja Sektorja za razvoj izobraževanja, Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport
- mag. Jelena Aleksić, vodja Oddelka za spremljanje, osveščanje in preventivo, Zagovornik načela enakosti
- Nevenka Prešlenkova, Zagovornik načela enakosti
- Jožko Horvat – Muc, predsednik Sveta romskih skupnosti Republike Slovenije
- Fatmir Bečiri in Stanko Baranja, podpredsednika Sveta romskih skupnosti Republike Slovenije
- Manuel Vesel, višji policijski inšpektor, Center za raziskovanje in socialne veščine, Ministrstvo za notranje zadeve in Policija
- Marko Lemaic, Direktorat za socialne zadeve, Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti
- Robert Rožac, državni sekretar na Ministrstvu za okolje in prostor

Sprejet dnevni red:

1. Vmesno poročilo o aktivnostih Zagovornika načela enakosti glede sobivanja pripadnikov romske skupnosti z lokalnim prebivalstvom

Interesna skupina je bila sklepčna in je potrdila dnevni red (16 ZA, 0 PROTI).

Ad 1)

Komisija za državno ureditev kot pristojna komisija, Komisija za lokalno samoupravo in regionalni razvoj kot zainteresirana komisija ter Interesna skupina lokalnih interesov (v nadaljevanju: komisiji in interesna skupina) so obravnavale Vmesno poročilo o aktivnostih

Zagovornika načela enakosti glede sobivanja pripadnikov romske skupnosti z lokalnim prebivalstvom, ki ga je pripravil Zagovornik načela enakosti in ga predložil Državnemu svetu kot odziv na razpravo državnih svetnic in državnih svetnikov na 31. seji Državnega sveta ob obravnavi Rednega letnega poročila Zagovornika za leto 2019.

Komisiji in interesna skupina so se seznanile z Vmesnim poročilom o aktivnostih Zagovornika načela enakosti glede sobivanja pripadnikov romske skupnosti z lokalnim prebivalstvom, aktivnostmi resornih ministrstev ter stališčem Sveta romske skupnosti Republike Slovenije.

Predstavnica Zagovornika načela enakosti (v nadaljevanju: Zagovornik enakosti) je predstavila Vmesno poročilo o aktivnostih Zagovornika načela enakosti glede sobivanja pripadnikov romske skupnosti z lokalnim prebivalstvom (v nadaljevanju: vmesno poročilo). V predstavitvi vmesnega poročila je bilo poudarjeno, da so državni svetniki na 31. seji Državnega sveta ob obravnavi Rednega letnega poročila Zagovornika za leto 2019 opozorili na nekatere ključne izzive romske skupnosti na področjih vzgoje in izobraževanja, bivalnih razmer in okoljske problematike ter na varnostna vprašanja in težave, s katerimi se soočajo prebivalci občin Jugovzhodne Slovenije, v katerih živijo pripadniki romske skupnosti.

Zagovornik enakosti je pri pripravi vmesnega poročila sledil nekaterim izhodiščem, pri čemer je ključnega pomena, da se prisluhne tako pripadnikom romske skupnosti, kot prebivalcem lokalnih skupnosti, v katerih ti živijo, saj je le-tako mogoče vzpostaviti sobivanje vseh prebivalcev. Pri reševanju položaja pripadnikov romske skupnosti je nujno uporabiti sistemski in strateški pristop, pri tem pa treba imeti v mislih tudi, da manj ugoden položaj pripadnikov romske skupnosti zelo pogosto zaznamuje transgeneracijska revščina.

Čas nastajanja vmesnega poročila je bilo tudi obdobje epidemije covid-19, zato je Zagovornik enakosti skrbno spremljal položaj romske skupnosti v času epidemije in na pristojne institucije naslovil več priporočil na predloge predpisov namenjenih odpravljanju manj ugodnega položaja pripadnikov romske skupnosti v primerjavi s celotnim prebivalstvom. Opozarjal je na pomen obvestil o epidemiji v romskem jeziku v času epidemije, opozarjal je tudi na pomembnost takojšnje zagotovitve dostopa do pitne vode ter alternativne možnosti samoosamitve, ki zaradi neugodnih bivanjskih razmer v številnih romskih gospodinjstvih ni mogoča. Zagovornik enakosti je prav tako opozarjal na problem šolanja romskih otrok v času covid-19 in na nujne prilagoditve izobraževalnega procesa zanje.

Zagovornik enakosti je za potrebe priprave vmesnega poročila na pristojne institucije naslovil pet različnih poizvedb, katerih namen je bil preveriti, kako pristojni organi obravnavajo težave, na katere so opozorili državni svetniki. Tako je bila za področje vzgoje in izobraževanja poizvedba poslana na Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport ter na Inšpektorat Republike Slovenije za šolstvo in šport. Glede problematike sežiganja odpadkov na vodovarstvenih območjih je bilo vprašanje o stanju zastavljeno Inšpektoratu Republike Slovenije za okolje in prostor. V zvezi z varnostnimi vprašanji pa je bila poizvedba naslovljena na policijski upravi Novo mesto in Ljubljana.

Zagovornik enakosti je v okviru predstavljanja rednega letnega poročila za 2019 oziroma za 2020 na izzive, s katerimi se soočajo lokalne skupnosti, kjer živijo pripadniki romske skupnosti, opozoril pristojna ministrstva (MNZ, MIZŠ, MP, MDDSZ in MOP). Opozorjeno je bilo, da Zagovornik enakosti kljub pripravljenosti na sodelovanje ni bil povabljen v Delovno skupino za obravnavo romske problematike. Zagovornik enakosti se je s

sodelavci sestali z direktorjem in sodelavci Urada Vlade Republike Slovenije za narodnosti tudi glede sprejetja novega Nacionalnega programa ukrepov za Rome za obdobje 2021–2030.

V uvodni predstavitvi je bilo izpostavljeno, da na področju raziskovanja in spremljanja položaja ljudi z določeno osebno okoliščino Zagovornik enakosti sofinancira in sodeluje pri izvedbi aktivnosti dveh ciljnih raziskovalnih projektov v obdobju 2019 – 2021 (v sodelovanju z Agencijo za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije). Oba projekta bosta osvetlila tudi (a ne samo) položaj romske skupnosti v Sloveniji. Tudi po tem, ko je 28. maja 2021 vmesno poročilo poslano Državnemu svetu, je Zagovornik enakosti nadaljeval z aktivnostmi, in sicer se je s priporočili vključil v razpravo o noveli Zakona o socialno varstvenih prejemkih in predlogu Zakona o starševskem varstvu in družinskih prejemkih. Na Urad Vlade Republike Slovenije za narodnosti in pristojnim ministrstvom ter drugim organom je naslovil priporočilo glede osnutka Nacionalnega programa ukrepov za Rome za obdobje 2021–2030 in ga utemeljil, pri čemer je poudaril, da je urejanje vprašanj položaja pripadnikov romske skupnosti in sobivanja z lokalnim prebivalstvom je predvsem v rokah izvršne veje oblasti. Ob koncu predstavitve vmesnega poročila pa je bilo poudarjeno, da Zagovornik enakosti vse opisane aktivnosti opravlja v skladu z nalogami in pristojnostmi, ki jih ima po Zakonu o varstvu pred diskriminacijo.

V Svetu romske skupnosti Republike Slovenije (v nadaljevanju: Svet romske skupnosti) poudarjajo, da so bila pričakovanja Romov s sprejetjem Zakona o romski skupnosti v Republiki Sloveniji (Ur. l. RS, št. 33/07), ki ureja položaj in področja posebnih pravic romske skupnosti, zelo velika, predvsem na področju bivanjskih razmer, izobraževanja in zaposlovanja. Čeprav so bili storjeni veliki premiki, pa v Svetu romske skupnosti menijo, da niso bile izkoriščene vse možnosti in priložnosti, pri čemer v zadnjih letih celo opažajo upad sodelovanja med različnimi državnimi institucijami in lokalnimi skupnostmi, politične volje ter razumevanja težav romske skupnosti. Opozarjajo, da se predstavniki državnih institucij in lokalnih skupnosti za neuspešno reševanje težav Romov velikokrat sklicujejo na neobstoje pravne podlage ter pomanjkanje finančnih sredstev, neuspešno reševanje pa je včasih tudi posledica prelaganja odgovornosti države na lokalne skupnosti in obratno. Po njihovem prepričanju pristojni organi na državni in lokalni ravni niso dovolj odzivni pri iskanju rešitev in tudi ne upoštevajo 12. člena Zakona o romski skupnosti v Republiki Sloveniji, na podlagi katerega bi morali pridobiti mnenje sveta, kadar sprejemajo ali izdajajo predpise, ki se nanašajo na položaj romske skupnosti. Svet romske skupnosti, kjer opozarjajo, da je položaj pripadnikov romske skupnosti različen po Sloveniji, je Vladi Republike Slovenije tudi predlagal, da se skuša tudi s pomočjo EU sredstev urejati odprta vprašanja romske skupnosti, predvsem na področju bivanjskih razmer. Ker vrsta realiziranih projektov ni dosegla zelenih rezultatov, so že večkrat predlagali evalvacijo projektov, predvsem na področju izobraževanja in socializacije Romov. Nadalje so tudi predlagali, da država izvaja bolj učinkovit nadzor nad projekti, ki jih izvajajo lokalne skupnosti in nevladne organizacije. Prav tako so predlagali, da bi morala različna ministrstva (pristojna za okolje in prostor, infrastrukturo, kmetijstvo, obrambo) ter ostale pristojne institucije bolj intenzivno sodelovati pri urejanju vprašanj v zvezi z bivalnimi razmerami romske skupnosti in njihovo integracijo. V zvezi z zaposlovanjem pripadnikov romske skupnosti opozarjajo na možnosti zaposlovanja mladih izobraženih pripadnikov romske skupnosti v institucijah, ki se ukvarjajo z vprašanji Romov (npr. občine, centri za socialno delo, Zavod za zaposlovanje Republike Slovenije, šole, vrtci, Policija, kulturne ustanove, itd.). Njihov predlog je tudi, da se nudi pomoč romskim podjetnikom za uspešno poslovanje in vključevanje na trg dela. Z vidika učinkovitejšega zaposlovanja predlagajo vključevanje romske skupnosti prek javnih del v komunalne storitve in za njih oblikujejo dela kot so npr. čiščenje romskih naselij. Nekateri njihovi predlogi so bili upoštevani, nekateri pa ne. Svet romske skupnosti podpira vključevanje predšolskih romskih otrok v

vrtnice in skrajšane predšolske programe, saj je to predpogoj za večjo vključevanje otrok v osnovne šole. Podpirajo tudi sistematizacijo delovnega mesta romskega pomočnika v šolah in vrtcih.

V letošnjem letu se je zaključil petletni projekt Skupaj za znanje, ki ga je izvajal Center šolskih in obšolskih dejavnosti na številnih lokacijah po Sloveniji s pomočjo EU sredstev in v okviru katerega so pripadniki romske skupnosti pridobivali znanja za romskega pomočnika. Rezultat projekta je 26 izšolanih romskih pomočnikov, ki so delali v 29 osnovnih šolah na območju SV in JV Slovenije, nekateri pa so delovali tudi v vrtcih. V zvezi s tem v Svetu romske skupnosti opozarjajo, da vsi, ki so bili vključeni v projekt in so pridobili ustrezna znanja ne bodo dobili zaposlitve, saj je resorno ministrstvo izdalo soglasje le 18 osnovnim šolam in vrtcem za devet delovnih mest romskega pomočnika, ki so dobili zaposlitev s 1. 9. 2021. Postavlja se vprašanje, kaj se bo zgodilo s preostalimi romskimi pomočniki, ki so ostali brez zaposlitve. V Svetu romske skupnosti tudi opozarjajo na usodo številnih programov za pomoč romski skupnosti, ki jih izvajajo v okviru resornih ministrstev, ko ne bo več EU sredstev.

V zvezi z razmerami romske skupnosti na območju JV Slovenije se v Svetu romske skupnosti tudi sprašujejo, zakaj občine in državne institucije niso ukrepale prej in so dopustile, da so se razmere zaostrele. Ocenjujejo, da bi morali dopolniti sistemske rešitve z vsebinami, ki bodo učinkoviteje reševale konkretne težave romske skupnosti, npr. na področju izobraževanja zakonodaja ne rešuje konkretnih primerov romskih otrok. Pri tem Svet romske skupnosti opozarja, da Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport ni povabilo predstavnikov romske skupnosti, da bi sodelovali pri pripravi prenovljene strategije vzgoje in izobraževanja Romov.

V Svetu romske skupnosti tudi izpostavljajo problematiko neustrezne komunalne opremljenosti romskih naselij, kjer v veliko primerih nimajo zagotovljenih osnovnih življenjskih potreb (pitna voda, elektrika). Prav tako naslavljajo problematiko širjenja sovražnega govora, usmerjenega proti pripadnikom romske skupnosti, ki ga marsikdaj sprožijo tudi predstavniki institucij na državni oz. lokalni ravni.

Komisiji in interesna skupina ugotavljajo, da je Policija v okviru svojega delovnega področja takoj pristopila k implementaciji sprejetih dodatnih ukrepov k Nacionalnemu programu ukrepov Vlade Republike Slovenije za Romce za obdobje 2017–2021 in pripravila Akcijski načrt vzdrževanja javnega reda in miru na območjih z večletno skupnostjo. V Policiji z veliko odgovornostjo opravljajo naloge zagotavljanja splošne varnosti ljudi in premoženja, še posebej na območjih, kjer prebiva romska skupnost. Policija dnevno dobiva prijave številnih deležnikov (npr. fizična oseba, občina, civilna iniciativa) o posameznih problemskih vprašanjih, na katero se Policija vedno odziva, saj je njeno splošno vodilo zagotavljanje varnosti tako okoliških ljudi kot predstavnikov romske skupnosti. Kot je bilo poudarjeno, ima Policija vzpostavljen dialog tako s predstavniki romske skupnosti, civilnimi iniciativami kot predstavniki lokalnih oblasti in je vedno pripravljena na sodelovanje.

Čeprav Policija ne vodi evidenc na podlagi etnične pripadnosti in drugih okoliščin, obstaja približna ocena o varnostni obremenjenosti območij na področju različnih policijskih uprav. Posamezne policijske uprave na podlagi enotne metodologije spremljajo stanje na terenu in o zaznanih odklonih ravnanjih in izvedenih ukrepih tudi poročajo. Pri tem podatki kažejo, da sta najbolj obremenjeni PU Novo mesto in PU Ljubljana. Policija zagotavlja stalno prisotnost policistov na terenu na tovrstnih območjih in se odziva na vse ugotovljene kršitve, veliko pozornost namenja tudi preventivni dejavnosti, na podlagi katere skušajo odpravljati težave in vplivati na morebitne kršitelje (npr. razgovori s

predstavniki lokalnih skupnosti, sestanki s sosveti, razgovori z organizatorji prireditev v romskih naseljih, razgovori z Romi). Na Policiji ugotavljajo, da je največ kršitev na področju varstva okolja. Vladna delovna skupina je s sklepom tudi pozvala PU Novo mesto in PU Ljubljana, da povabita vse deležnike na svojem delovnem območju na sestanek z namenom pregleda stanja. Ker je bila ugotovljena pravna praznina na področju streljanja (npr. streljanje v zrak nima elementov kaznivega dejanja), je Ministrstvo za notranje zadeve predlagalo spremembo Zakona o varstvu javnega reda in miru. Policija se je oz. se še bo okrepila tudi s štirimi romskimi policisti v PU Novo mesto, PU Ljubljana ter PU Murska sobota, ki bodo imeli pomembno koordinacijsko vlogo pri reševanju varnostnih in drugih izzivov. Okrepila se bo tudi prisotnost Policije na terenu. V Policiji vidijo varnostne sosvete, ki delujejo v občinah, kot idealno priložnost za letna srečevanja vseh resornih ministrstev in ostalih (državnih in lokalnih) deležnikov s ciljem obravnave vseh aktualnih izzivov, vezanih na romsko problematiko.

Na Policiji, ki dobro sodeluje z Uradom Vlade Republike Slovenije za narodnosti in z Zagovornikom načela enakosti, na podlagi izkušenj in sodelovanja z romsko skupnostjo opažajo, da je pri komunikaciji z romsko skupnostjo izjemno pomembno, na kakšen način se jih povabi k sodelovanju. Komunikacija z njimi je lahko zahtevna in specifična ter zahteva veliko vloženega truda in energije. Policija ima sicer zelo pozitivne izkušnje glede sodelovanja z romsko skupnostjo in njihovimi organizacijami, Svetom romske skupnosti Republike Slovenije in Forumom romskih svetnikov. Kot opažajo, je težavnejše sodelovanje predvsem v okoljih, kjer ni romskih občinskih svetnikov, kot je to primer Občine Trebnje. Policija v teh primerih poskuša ta manjko reševati s sodelovanjem z drugimi romskimi organizacijami, da se skupaj s Policijo vključijo v reševanje posameznih primerov na terenu (primeri meddružinskih sporov, velike zabave v romskih naseljih, tudi npr. v času omejitvenih ukrepov proti covidu-19...). Na Policiji poudarjajo, da so predstavniki organizacij in posamezniki vabljeni na vse dogodke, ki zadevajo romsko problematiko. V Policiji tudi opozarjajo, da se od predstavnikov romskih organizacij včasih pričakuje preveč, saj ni mogoče, da bodo v posameznih romskih naseljih opravljali delo policistov, socialnih delavcev in podobno, še posebej, če izražajo groženje posamezniki v naseljih.

Na Ministrstvu za okolje in prostor izpostavljajo tri večje konflikte z njihovega delovnega področja. Eden večjih problemov je, da zemljišča, kjer ležijo romska naselja ali deli le-teh, niso v lasti njihovih prebivalcev in so zato nezakonito naseljena. Če pa so zemljišča v lasti pripadnikov romske skupnosti, le-ti gradijo brez ustrezne gradbene dokumentacije in plačila komunalnega prispevka ter imajo zato težave s priključevanjem na komunalno infrastrukturo. Mnogokrat so romska naselja postavljena na zavarovanih območjih naravne in kulturne dediščine ali na vodovarstvenih območjih. Navedene konfliktne situacije so težko rešljive, pri čemer so na Ministrstvu za okolje in prostor pripravljene svetovati romski skupnosti, katere pogoje morajo izpolniti za legalizacijo romskih naselij, ter po potrebi zagotoviti tudi prevod zahtevanih pogojev v romski jezik. Pri tem pričakujejo sodelovanje romskih svetnikov, da koordinirajo zadevno problematiko s pripadniki romske skupnosti.

Na Ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport poudarjajo, da so v odprtem in intenzivnem dialogu z vsemi vpletenimi deležniki odgovorili na vsa odprta vprašanja, kar izhaja tudi iz vmesnega poročila. Na podlagi intenzivnega strokovnega dela je prišlo do sistemske ureditve vloge romskega pomočnika v šolah in vrtcih. Medtem ko je ministrstvo trenutno dalo soglasje za 9 romskih pomočnikov, se bo v prihodnje zagotovilo delo za več deset romskih pomočnikov. Zakaj je zgolj 18 osnovnih šol in vrtcev trenutno izkazalo interes za zaposlitev romskega pomočnika, na resornem ministrstvu ne znajo pojasniti. Projekt Skupaj za znanje je zaključen, vendar so v teku priprave za nadaljevanje

tovrstnega projekta v nekoliko spremenjeni obliki, v okviru katerega bo poudarek na večji prisotnosti socialnih in zdravstvenih storitev v romskih naseljih, vloga romskega pomočnika pa se bo okrepila v smislu podajalca znanj. Prav tako je v teku analiza zakonodajnih podlag glede izboljšanja pogojev za strokovno delo v šolah glede dodatnih ur slovenščine za pripadnike romske skupnosti. Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport ter Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti sta tudi dogovorila načine izplačevanja otroških dodatkov, ki so zdaj vezani na ugotovljene kršitve zaradi neobiskovanja pouka (v takih primerih izplačila niso v denarni obliki, ampak v naravi). Prav tako se nadaljujejo aktivnosti v okviru večnamenskih romskih centrov s poudarkom na prenosu znanj ter animaciji staršev, prek katere se skuša dvigniti raven zmožnosti sporazumevanja romskih otrok. Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport je bilo aktivno tudi pri spodbujanju lokalnih skupnosti ter staršev romskih otrok za njihovo vključevanje v krajše programe vrtcev, kar je sicer Covid-19 nekoliko upočasnilo. Ministrstvo vodi aktivno politiko izobraževanja, ki je usmerjena v izboljšanje položaja romskih otrok.

Na Ministrstvu za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti skrbno spremljajo razmere na področju socialne in zaposlovanja ter na njihovi podlagi oblikujejo ukrepe za izboljšanje socialnega in ekonomskega položaja pripadnikov romske skupnosti. Med ključne ukrepe sodijo programi vzpostavitve večnamenskih romskih centrov in socialne aktivacije, ki so namenjeni opolnomočenju in boljšemu vključevanju romskih žensk na trgu dela. Tovrstne aktivnosti se izvajajo na petih lokacijah, pri čemer razen v Prekmurju ni izkazanega večjega interesa romske skupnosti za bolj aktivno vključevanje romskih žensk v navedene programe. Na ministrstvu ugotavljajo, da ukrepi zunanje motivacije (izvajanje socialnovarstvenih programov in programi za vključevanje Romov v družbo) v romski skupnosti niso najbolje sprejeti in se zato bojijo, da bi tovrstni ukrepi dobili obliko prisile, kar pa si ne želijo. Opaža se pomanjkanje notranje motivacije. Na področju zaposlovanja se izvajajo programi, ki vključujejo tudi ukrepe za urejanje romskih naselij in javna dela, ki so namenjena izključno pripadnikom romske skupnosti, v okviru katerih se izvaja pozitivna diskriminacija (dvoletni programi in subvencioniranje plače do 95 %). Ključen izziv je, kako dvigniti notranjo motivacijo romske skupnosti, da bodo bolj angažirani in se v večji meri vključevali v tovrstne programe. Na Ministrstvu za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti so tudi že pripravili ukrep sistemsko zagotovljene možnosti plačevanja in poplačila dolgov posameznikov za javne storitve (npr. komunala, elektrika, voda, itd.) iz naslova denarne socialne pomoči, ki se še ni začel izvajati in se bo vključil v načrtovano novelo Zakona o socialnovarstvenih prejemkih. Tovrstni ukrep bo namenjen socialno šibkejši slovenski populaciji in ne bo usmerjen le v romsko skupnost. Na ministrstvu izvajajo aktivnosti v okviru priprav na večletni finančni okvir 2021–2027 z elaboracijo ukrepov za socialno integracijo in boljše vključevanje pripadnikov romske skupnosti na trg dela.

* * *

V odzivu na predstavljene aktivnosti resornih ministrstev v Svetu romske skupnosti priznavajo izvajanje številnih aktivnosti resornih ministrstev, vendar pa opozarjajo, da se pri oblikovanju vsebin nihče ne pogovarja z romsko skupnostjo. Njihova ocena je, da resorna ministrstva in Zagovornik enakosti temu ne daje ustrezne pozornosti in zato problemi na terenu ostajajo. V zvezi z zaznano neodzivnostjo Romov (npr. ne vključevanje v programe Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti) v Svetu romske skupnosti opozarjajo, da bi morali pripravilavci projektov oz. programov že v začetni fazi k sodelovanju povabiti pripadnike romske skupnosti ter z njimi dogovoriti njihove potrebe in način izvajanja projektov. Nadalje ugotavljajo, da številne aktivnosti ne dajejo rezultatov (npr. mladi so nepismeni), ker ni evalvacije projektov, ki bi pokazale

dobre in slabe strani izvedbe. V zvezi z večjo vključenostjo otrok v izobraževalne ustanove tudi menijo, da manjkajo programi za motiviranje otrok, da bi uspešno zaključili izobraževanje. Medtem ko je Ministrstvo za okolje in prostor opravilo veliko dela in raziskav s ciljem ureditve bivanjskih razmer v romskih naseljih, pa vprašanje legalizacije romskih naselij kljub ugotovitvam na terenu še zmeraj ostaja odprto in ni nobenega premika. Kot podarjajo v Svetu romske skupnosti, dokler bodo drugi odločali o Romih brez Romov, ne bo rezultatov, saj teren izkazuje drugačno sliko, kot je prikazana na ministrski ravni.

* * *

V razpravi so člani komisij in interesne skupine predstavili svoja stališča in mnenja do vmesnega poročila.

Državni svetniki opozarjajo, da se ob obravnavi vsakoletnih poročil o položaju romske skupnosti vedno znova izpostavljajo ista problematična področja - problematika vzgoje in izobraževanja, varnostna problematika, težave na področju sociale in zaposlovanja pripadnikov romske skupnosti in področje okolja in prostora.

Državni svetniki izražajo zaskrbljenost nad dejstvom, da velika večina romskih otrok v Jugovzhodni Sloveniji ne konča osnovne šole, kljub številnim programom, ki so pripravljene le za njih. Po prepričanju državnih svetnikov bi morala del odgovornosti za večjo odzivnost romskih družin in staršev za šolanje njihovih otrok prvezeti tudi romska skupnost. Državni svetniki pozivajo romsko skupnost oziroma njihove organizacije naj okrepijo ozaveševalno funkcijo znotraj romske skupnosti.

Po mnenju državnih svetnikov bi morali pripadniki romske skupnosti, podobno kot na področju izobraževanja, tudi na področju dela in zaposlovanja izkazati večji interes in željo po zaposlitvi. Del odgovornosti za preživljanje sebe in svojih družin morajo prevzeti sami in se ne morejo zanašati zgolj na socialno pomoč in odvisnost od države. Brez zainteresiranosti in želje po spremembah znotraj romske skupnosti pa je težko oziroma nemogoče urejati nakopičene težave.

Na skupni seji je bilo pohvaljeno delo Urada Vlade Republike Slovenije za narodnosti, ki je po mnenju državnih svetnikov v zadnjem času aktivno še bolj kot doslej. Pripravlja različne sestanke na terenu in pomaga lokalnim skupnostim pri pripravi operativnih načrtov za reševanje romske problematike. Urad Vlade Republike Slovenije za narodnosti na področju reševanja romske problematike opravlja izjemno zahtevno delo, saj včasih težave izgledajo skoraj nerešljive.

Vsi deležniki se strinjajo, da za romsko skupnost predstavlja največjo težavo neurejenost bivalnih razmer in celo popolna odsotnost osnovne infrastrukture v mnogih romskih naseljih, predvsem na JV Slovenije. Romska naselja so v glavnem zgrajena na črno in brez večjih možnosti za legalizacijo. V takšnih situacijah lokalne skupnosti brez pomoči države ne bodo zmogle same rešiti izzivov. Povsod tam, kjer bi bilo možno črne gradnje, kljub določenim oviram, legalizirati, bi bil problem z bivalnimi razmerami lažje rešljiv. Dejstvo je, da so z neurejenimi bivalnimi razmerami pogojeni tudi številni drugi problemi. Kot že večkrat v preteklosti, tudi tokrat državni svetniki pozivajo državo, da naj pri razreševanju bivanjsko-prostorske problematike v večji meri priskoči na pomoč lokalnim skupnostim.

Kot opozarjajo državni svetniki, občine v posameznih primerih rešujejo problem bivalnih razmer romskih družin tudi tako, da jim oddajo občinsko stanovanje v najem, pri čemer pa

se soočajo tudi z momentom odpora ostalih stanovalcev, saj večina odklanja naselitev romskih prebivalcev v njihovem okolju. Zaradi slabih preteklih izkušenj ima večinsko prebivalstvo velike zadržke in pomisleke glede sobivanja z Romi, zato je treba v vsak primer vložiti veliko energije. Mestna občina Ljubljana je tako za pomoč pri naselitvi romskih prebivalcev v občinska stanovanja v sodelovanju s CSD in pristojnimi ministrstvi pripravila program in sestavila strokovno ekipo, ki bo posamezni romski družini dnevno pomagala pri navajanju na življenje v novi skupnosti, odpravljanju konfliktov in lažjemu prilagajanju za uspešno sobivanje. Program financira Mestna občina Ljubljana, ki na področju urejanja položaja Romov v mestni občini veliko in dobro sodeluje s Policijo in pristojnimi ministrstvi ter z društvom romske skupnosti.

Državni svetniki tudi opozarjajo, da se na lokalne skupnosti po pomoč obračajo tudi posamezniki iz romske skupnosti, predvsem gre za mlajše člane romske skupnosti, ki si želijo vzpostaviti drugačen način življenja, vendar so znotraj skupnosti šikanirani. Lokalna skupnost ne more posegati v družinska razmerja in v takšnih primerih ne more posredovati, je pa to signal, da se stvari tudi znotraj romske skupnosti spreminjajo in da mlajše generacije prinašajo nove vrednote.

Državni svetniki izpostavljajo, da so finančna sredstva, ki jih država namenja občinam z romskim prebivalstvom za pomoč pri reševanju romskih problemov, zelo dobrodošla. Ob tem predlagajo, da bi bilo smiselno bolj konkretizirati namene, za katere lahko občine porabijo tovrstna sredstva.

* * *

Za poročevalca je bil določen predsednik Komisije za državno ureditev Rajko Fajt.

Sekretarka
Meta Štembal

Vodja interesne skupine
Milan Ozimič